АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
„ПРОФ. АСЕН ДИАМАНДИЕВ“- ПЛОВДИВ

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Елица Петрова Луканова

Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство
„Проф. Асен Диамандиев“- Пловдив

на Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“**

Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Хореография“

Докторант: ТЕОДОРА МАРИНЧЕВА СТАНЕВА
докторант към Архитектурен факултет, катедра „Изкуства“ на
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

Тема: „РАЗВИТИЕ НА МОДЕРНИЯ ТАНЦ В СИСТЕМАТА НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ“

Научен ръководител: доц. д-р Ивайло Иванов

1. Общо описание на представените материали и значимост на темата

Представеният за рецензиране дисертационен труд съдържа 484 страници, структурирани във въведение (9 стр.), три глави (248 стр.), заключение (8 стр.) и 19 приложения (194 стр.). Библиографията обхваща 139 заглавия на български, руски и английски език (87 на кирилица и 52 на латиница) и 24 интернет източника. Текстът включва 4 таблици и 3 фигури.

Темата на дисертационния труд притежава висока актуалност и изразена практическа значимост. Тя адресира съществен педагогически и нормативен проблем в българското средно образование: необходимостта от научно обосновано структуриране и методическа организация на обучението по професия „Танцьор“, специалност „Модерен танц“, след влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) през 2016 г.

Докторантката Теодора Станева заема уникалната двойна позиция на действащ педагог, автор на първите училищни учебни програми за специалността в СУ за ХНИ „Константин Преславски“ – Варна, и на задълбочен изследовател, който научно систематизира и концептуализира собствения си педагогически опит.

2. Анализ на съдържанието и основните проблеми, разгледани в главите

Изложението на дисертационния труд е разпределено в три последователни глави, които изграждат логическа и научно обоснована рамка – от теорията и историята през сравнителния педагогически опит до практическото оформяне на училищния модел.

- **Глава I: Теоретични и практически основи на модерния танц**

В първа глава докторантката поставя здрави фундаментални основи на изследването, като проследява генезиса на модерния танц в края на XIX и началото на XX век. Ценност тук е задълбоченото изследване на „Системата за изразяване“ на Франсоа Делсарт и нейното разклонение в т.нар. „американски делсартизъм“ (чрез Стийл Маккей, Женевиев Стебинс и Хенриета Хови). Авторът убедително обрисува как идеите за съответствие между вътрешното психологическо състояние и външния телесен израз залягат в концепциите на пионери като Рут Сен Дени, Тед Шоун, а по-късно и в базовите техники на Марта Греъм (*contraction and release*), Хосе Лимон (*fall and recovery, suspension*) и Лестър Хортън. Очертана е и ролята на евритмиката на Далкроз и пространствения анализ на Рудолф Лабан. Важен извод в тази глава е, че модерният танц не отрича академичната балетна подготовка, а ползва нейната физическа дисциплина, добавяйки работа с гравитацията, центъра, дишането и пода.

- **Глава II: Методически основи и сравнителен анализ на танцовите образователни системи**

Втора глава анализира световната практика и институционализирането на обучението. Авторката съпоставя водещите световни модели – американската висша и средна школа (с нейния свободен, индивидуализиран и практико-ориентиран подход) и руската танцова система (с нейната строга академичност, методологическа кодификация и системност). Въз основа на този сравнително-педагогически анализ Станева дефинира приложимите принципи за българската образователна среда. Наред с това главата съдържа ценен исторически преглед на предпоставките за възникване и утвърждаване на специалността „Модерен танц“ в българското училищно образование и в частност в СУ за ХНИ „Константин Преславски“ – Варна.

- **Глава III: Приложен модел, нормативен анализ и учебни програми в СУ за ХНИ „Константин Преславски“ – Варна**

Трета глава представлява кулминацията и практическата същност на дисертацията. Тук е решен централният изследователски проблем: как конститутивно установената свобода и индивидуализъм на модерния танц да бъдат вкарани в нормираната рамка на българското училищно образование след 2016 г. (ЗПУО, Рамкова програма В4 и Държавните образователни стандарти). Авторката подробно анализира разработените от самата нея учебни програми от VIII до XII клас. Изведен е иновативният **спираловиден модел** за организация на съдържанието, при който базовите понятия се надграждат поетапно с нарастваща техническа и композиционна сложност. Проследени са междупредметните връзки между класически, модерен, съвременен и джаз танц, импровизация, композиция и сценична практика, както и системата за комплексно компетентностно оценяване, апробирана в пълен 5-годишен курс на обучение.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Приносите в дисертационния труд са категорично изведени и притежават както теоретично-обогатяващ, така и пряк научно-приложен character:

А. Обогатяване на съществуващи знания (Теоретични приноси):

1. **Историко-генетичен и терминологичен анализ:** Задълбочено са проследени корените на модерния танц, като е изяснена ролята на системата за изразяване на Франсоа Делсарт, евритмиката на Емил Жак-Далкроз и аналитичният подход на Рудолф фон Лабан.

2. **Концептуално разграничаване:** Ясно и методически прецизно са разграничени понятията „модерен танц“ и „съвременни танцови техники“, като е аргументирана допълващата функция на класическия екзерсис като фундаментална академична основа.
3. **Сравнително-педагогически синтез:** Анализирани и съпоставени са водещите образователни модели в САЩ и Русия, от които са изведени адаптируеми принципи за българската училищна среда.

Б. Приложение на научни постижения в практиката (Научно-приложни и приложни приноси):

1. **Създаване на първия авторов образователен модел:** Разработен и методически обоснован е цялостен концептуален модел за организация, съдържание и междупредметни връзки на танцовите дисциплини от VIII до XII клас.
2. **Практическа апробация и реализиран педагогически ефект:** Моделът е успешно апробиран в СУ за ХНИ „Константин Преславски“ – Варна през пълен петгодишен цикъл на обучение, завършил с успешен държавен изпит за придобиване на 3-та степен на професионална квалификация.
3. **Интегрирана система за оценяване:** Формулирани са критерии за комплексно компетентностно оценяване, обвързани с вертикалната последователност на обучението и крайния профил на реализация на танцьора.

4. Бележки, критични забележки и препоръки

Представеният труд прави изключително добро впечатление със своя мащаб, системност и терминологична прецизност. Като градивна препоръка за бъдещата публикационна и педагогическа дейност на кандидата бих посочил:

- **Препоръка:** Разработеният образователен модел и авторски учебни програми притежават висок потенциал да бъдат издадени като самостоятелно методическо ръководство или монография. Това би улеснило мултиплицирането на модела и в други училища по изкуствата или профилирани гимназии в страната.
- **Въпрос към защитата:** Как според авторката формулираният спираловиден модел на междупредметни връзки може да подпомогне интеграцията на дигиталните технологии и мултимедията в съвременния танцов спектакъл на ниво средно образование?

5. Становище за наличие или липса на плагиатство (съгл. т. 2а)

В качеството си на член на научното жури потвърждавам, че в представения дисертационен труд и автореферат **НЕ СЕ УСТАНОВЯВА наличие на плагиатство**. Трудът е автентичен, коректно цитира използваните 139 литературни и 24 интернет източника и представлява оригинален личен научно-педагогически продукт на кандидатката.

6. Заключение

Дисертационният труд на Теодора Маринчева Станева отговаря напълно на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и Правилника за придобиване на научни степени във ВСУ „Черноризец Храбър“.

Постигнатите резултати, високата актуалност, задълбочената методология и реално апробираният авторски модел ми дават пълно основание да дам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА**.

Уверено предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на **Теодора Маринчева Станева** образователната и научна степен **„доктор“**, професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“, докторска програма „Хореография“.

Дата: 01.11.2026 г.

Изготвил становището: доц. д-р Елица Луканова